

BESLUT

2014-12-08

Dnr: 14/00470

SAKEN

P1 Dokumentär: Den fastspända flickan – del 2: Kapten Klänning är ingenting, 2013-12-01, dokumentär om en tvångsomhändertagen flicka och vården av henne; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

PROGRAMMET

Dokumentären utgjorde en repris och handlade om en flicka med det fingerade namnet Nora och hennes upplevelser inom ungdomsvården och psykiatri. Första delen påbörjades år 2009 och skildrade Noras barndom och uppväxt samt handlade om vilka konsekvenser ett vårdhem som inte fungerade fick för Nora som hade självskadebeteende. Nora vistades på en rad olika hem och institutioner. Under en vistelse på ett så kallat HVB-hem (hem för vård och boende) började Nora sälja sex vilket slutade med att hon blev fastspänd och grovt våldtagen av en av sexköparna. Det visades sedan under dokumentärens gång att det var en tidigare polischef som våldtagit Nora. Han dömdes senare för grov våldtäkt.

I den andra delen, *Den fastspända flickan – del 2: Kapten Klänning är ingenting*, fick lyssnarna följa Noras fortsatta vård inom psykiatri på bland annat Ulleråker (Akademiska) och inom öppenvård psykiatri på Närpsykiatri i Enköping AB efter att polischefen hade gripits.

Andra delen började vid rättegången mot polischefen. Reportern sa följande.

Sommaren 2010 går en smal tjej med piercad läpp och skärsår på armarna in genom glasdörrarna till Södertörns tingsrätt. Det är Nora. Hon har stålsatt sig för att komma hit. Hon ska möta våldtäktsmannen [polischefens namn] i rätten. Hon har valt att möta

honom ansikte mot ansikte när hon vittnar. Ingen ska trampa på henne mer. Hon tänker att det här är kanske det sista hon gör. En sista uppoffring innan hon tar livet av sig.

Nora berättade sedan att hon fått ett telefonsamtal från polisen som sa att de hade matchat dna:t från den anmälan som hade gjorts år 2007. Reportern och Nora berättade därefter händelseförloppet.

(Reportern) – Polisen berättar att en misstänkt gärningsman nu gripits, tre år efter att hon blivit våldtagen. Jag hade följt Nora och intervjuat henne innan någon av oss visste vem våldtäktsmannen var. När han plötsligt grips får jag inte tag i Nora. Jag hittar henne till slut på en psykiatrisk avdelning på ett sjukhus. (Nora) – Alltså, för mig låg den där händelsen så borttryckt, jag hade ju liksom försökt förtränga det som hade hänt, så att sedan när jag såg en bild så var det... (Reportern) – Snart får hon reda på att våldtäktsmannen är den förre polischefen [namn], feministen som kallas 'Kapten Klänning'. Tv och löpsedlar, det är bilder på honom överallt. Och vad hände då, när du såg en bild på honom första gången efter det då? (Nora) – Ja, då började ju en massa minnen komma tillbaks. Man fick mycket flashbacks, för att det är någonting inom en som sätts i gång, att man får ångest eller vad man ska säga.

Därefter spelades en ljudupptagning upp från rättegången. Åklagaren yrkade att polischefen skulle dömas för grov våldtäkt. Det sades därefter att Nora hade haft självskadebeteende.

(Reportern) – Nora började rispa sig på armarna i 13-årsåldern. Hon blev till slut tvångsomhändertagen och hamnade på olika ungdomshem. Men den terapi det var bestämt att hon skulle få där kom aldrig i gång. Och självskadeproblemen blev bara värre. På ungdomshemmet Tumblebo började hon prostituera sig. Personalen gjorde ingenting åt det förrän hon blev fastspänd och våldtagen av den sexköpare som senare skulle visa sig vara [polischefens namn]. (Noras målsägandebiträde) – Det jag kände till om Nora så var det att hon hade blivit vanvårdad sen många år tillbaka på olika institutioner. (Reportern) – Inte heller efter våldtäkten fick Nora någon hjälp att hantera det hon råkat ut för. Därför blir vittnesmålet i rätten första gången hon detaljerat berättar om våldtäkten. (Nora) – Alltså, jag har ju nämnt den, det som hade hänt och sånt där för väldigt få personer. Jag har ju aldrig riktigt pratat om det liksom med någon professionell och som kan vägleda en liksom i de känslorna som man har, liksom. (Noras målsägandebiträde) – Efteråt vet jag att hon somnade i bilen, hon somnade direkt. Hon var helt slut efter de här förhören. (Reportern) – Efter rättegången: löpsedlar igen. Feta rubriker om [polischefens namn] våldtäkt. Nora har vittnat, hon har gjort sitt. Hon orkar inte mer. Hon bestämmer sig för att ta sitt liv.

Reportern och Nora berättade därefter om hur bland annat polisen stoppade henne från att ta sitt liv.

(Reportern) – Innan de bröt upp dörren hade Nora fått i sig över 200 tabletter. Hon kördes till sjukhus och blev magpumpad. Hon hamnade på Ulleråkers psykakut där hon får tvångsvård. Hon har nyligen vittnat om hur hon blivit fastspänd med läderremmar och våldtagen av [polischefens namn]. Nu blir hon fastspänd med läderremmar igen i en bältessäng. (Nora) – Det går inte att röra sig när man ligger i en sådan där bältessäng och jag får ju panik, verkligen, för att när jag ligger i bältessäng, för mig har det alltid blivit så här förknippat med den gången då jag blev fastspänd och våldtagen liksom. (Reportern) – Hon kommer dit den 10 augusti, 2010. 11 augusti, fastspänd i bältessäng, 12 augusti, fastspänd i bältessäng, 13 augusti, fastspänd i bältessäng. Medan hon ligger inlagd på Ulleråker blir Nora polisanmäld för att hon

dragit Lotta i håret och bitit henne. Hon åtalas för egenmäktigt förfarande, för att ha tagit kommunens överblivna tabletter. Och för misshandel, för att hon hamnat i tumult med Lotta som själv inte tycker att hon blivit misshandlad.

I dokumentären spelades sedan upp en sekvens med Nora när hon bar en dold mikrofon på Ulleråkers psykakut. Noras begäran om permission avslögs av överläkaren på Ulleråkers psykakut. Reportern berättade därpå att Nora blev dömd till skyddstillsyn och vård för egenmäktigt förfarande och utfallet mot Lotta. Nora sa att hon tyckte att domen hade en mening, att de därifrån måste se till att hon får rätt vård. Reportern sa följande.

Ända sedan våldtäkten hade Nora försökt få hjälp att hantera det hon råkat ut för. Hon hade vänt sig till närpsykiatri i Enköping och bett att få prata med en kvinnlig psykolog eller terapeut. Men det fick hon inte, i stället fick hon gå till en olegitimerad manlig skötare.

Reportern intervjuade Noras målsägandebiträde.

(Noras målsägandebiträde) – Och hon hade bett gång på gång att få en kvinnlig terapeut, för det var vad hon behövde, men det struntade hennes läkare i. (Reportern) – Vad tänkte du om det då? (Noras målsägandebiträde) – Jag tyckte det var väldigt upprörande. Väldigt, väldigt upprörande att man inte tar mer fasta på hennes önskemål i det här avseendet.

Nora uttalade sig därefter.

Alltså, jag har efter det som har varit, så har jag haft väldigt, det har blivit väldigt ångestladdat i situationer med manliga, att kanske sitta i ett rum ensam med en manlig eller sitta bredvid en manlig på bussen. Så att jag har inte kunnat anförtra mig riktigt.

Reportern och Nora berättade att Nora inte fått en kvinnlig terapeut.

(Reportern) – Nu hoppas Nora och advokaten på att hon ska få den vård hon nekats som offer när hon själv blivit gärningsman. Frivården är den del av kriminalvården som ska bestämma vilken vård Nora ska ha i samråd med psykiatri. Och frivården kommer fram till att Nora ska få gå i terapi hos en kvinna, precis som hon själv vill. Men det blir inte så. Verksamhetschefen på närpsykiatri i Enköping, psykiatern NN, vägrar att gå med på det och kör över frivården. Våren 2011 har hon gått till den manliga skötaren i över ett år. Han har just fått sluta och Nora begär än en gång att få gå till en kvinna. NN ställer ett ultimatum: Nora måste sköta sig ett halvår först. Hon får inte åka in på psyket för att hon mår dåligt, hon får inte skada sig på ett halvår. Lyckas hon med det ska hon få gå till en kvinna. Men fram till dess får hon en ny manlig samtalskontakt, visserligen en psykolog den här gången, men en man. (Nora) – Det är ju det som blir så fel eftersom jag ändå är dömd till vård så måste jag gå till de här samtalen annars så påverkar det min skyddstillsyn och det kan ge konsekvenser. Och sen när jag har skött mig och inte åkt in på någon tvångsvård på psyket eller över huvud taget blivit inlagd där och inte skadat mig, då kan jag få en kvinnlig. Det är ju nu jag behöver vården, det är ju inte sen. (Reportern) – När Nora blev våldtagen av [polischefens namn] kom läkarna fram till att hon lider av posttraumatiskt stressyndrom efter den grova och utdragna våldtäkten. Men det tror inte NN på. Han tycker att hon har en emotionell instabil personlighetsstörning, borderline.

Nora gick därefter in till NN på hans arbetsrum med en dold mikrofon. Samtalet löd som följande.

(Nora) – Får jag komma in, eller? Ja. (Reportern) – Nora spelar in ett samtal med NN.
 (Nora) – Mm, nej, för jag har lite frågor som jag skulle vilja få någon klarhet i. (NN) – Jaha. (Nora) – Först det här, när din tanke om kvinnlig psykolog var tänkt? (NN) – Nej.
 (Nora) – Nämen, när i sådana fall? (NN) – Ja, det är sex månader. När du har skött dig i sex månader så kan vi ställa upp på det. (Nora) – När jag skött mig i sex månader? Ja. Enligt min advokat så blev hon väldigt förvånad för hon tycker att efter att [polischefens namn] blev dömd för den här grova våldtäkten så tycker hon att jag borde ha rätt till en kvinnlig. Att det är en självklarhet, enligt henne... (NN) – Nej.
 (Nora) – Att jag ska få bearbetning... (NN) – Nej, nej, nej. (Nora) – Och en kvinnlig psykolog. (NN) – Du ska inte bearbeta. Det är ingen som tror på bearbetning längre.
 (Nora) – Ja, fast jag tror på det. (NN) – Ja, men ingen i världen gör det. Det som har hänt, det har hänt och det är skitsamma hur man tänker på det. Och ju mindre vi pratar om det desto bättre är det. Om sex månader kan läget vara helt annorlunda. Du kan vara frisk, du kan ha blivit kär och flyttat till Afrika med en svart man. Alltså, det är så mycket som kan hända så att vi ska inte se sex månader framåt i tiden utan gå till [namn på manlig skötare] du. (Nora) – Sedan, det var ju det jag frågade på mötet här som du inte ville svara på men jag undrade lite det här med min diagnos. Vad är det som du bygger borderline på? För det har jag aldrig fått någon klarhet i, förutom självskadebeteendet. (NN) – Ja, du uppfyller, tror jag, alla kriterier på emotionell instabil personlighetsstörning. (Nora) – Men, alltså... (NN) – Du funkar inte i samhället, du har inte funkade i samhället sedan du blev vuxen, att du har stor impulsivitet, svart-vitt tänkande. (Nora) – Men svart-vitt tänkande till exempel, det tycker jag inte att jag har. (NN) – Det tycker jag. (Nora) – På vilket sätt då? (NN) – Det tycker alla som har träffat dig så att jag behöver inte kvalificera det mera. (Nora) – Kan jag då kräva att få göra en utredning så att jag får det svart på vitt. (NN) – Det finns ingen, det behövs inte. Det är bortkastad tid. (Nora) – Nej, jag tycker det är viktigt för mig. För det jag har frågat också det är när jag pratade med [namn] förut, om han tror att jag har posttraumatiskt stressyndrom. (NN) – Nej, det tror inte jag på. (Nora) – Du tror inte det? (NN) – Nej.
 (Nora) – Så, du tror att jag har gått helt oberörd efter hur jag har växt upp och den här händelsen med [polischefens namn], till exempel? (NN) – Ja, det här leder ingenstans. Du får prata med [namn på manlig skötare] och ta hand om det. (Nora) – Men det är ju inte så lätt när jag inte får den vården som jag skulle vilja ha och som jag tror på. (NN) – Ja, men det är så att den vården som du vill ha, om du kommer till en cancerläkare och säger 'Jag vill ha cellgifter för jag tror jag har cancer.' Då säger han 'Nämen, du har inte cancer så jag kan inte ge dig cellgifter. Jo, jag vill ha cellgifter'. (Nora) – Fast det är ju inte alls samma sak. (NN) – Jo, det är precis samma sak. (Nora) – Nej, för att om jag nu bara känner... (NN) – (Ohörbart). (Nora) – Grejen är ju den att jag ska känna mig trygg till den kontakten jag går och pratar med. Om jag ska kunna prata om saker som jag tycker är jobbigt då underlättar det väldigt mycket för mig att få prata med en kvinnlig. (NN) – Men gräv inte ner dig i det. Du får ju prata med en kvinnlig när du har skött dig och nu gör du ju det bra så att det kommer ju om sex månader. (Nora) – Och sköter mig. Att jag inte gör...? (NN) – Är självdestruktiv. (Nora) – Och hamnar på Ulleråker, eller vad var det? (NN) – Det finns inget stöd att det blir något bättre för att man pratar med en kvinna. (Nora) – Fast det är min känsla, att det känns bättre för mig. (NN) – Jo, men då säger jag: Du får vara självskadefri i sex månader så ska jag köpa en kvinna. (Nora) – Är det för att det kostar pengar som du inte vill skicka mig vidare till Unga vuxna? (NN) – Nej. (Nora) – Vad är det som är... (NN) – Du måste ha en terapeut som jag kan lita på. (Ohörbart). (Nora) – Ja, men det är ju inte du som ska gå, det är ju jag som ska gå hos terapeuten. (NN) – Ja, men det är ju jag som ska skicka en utav de mest vårdkrävande patienterna i hela Uppsala län. Jag måste ju veta att det är en superterapeut som jag skickar till. (Nora) – De mest vård...? (NN) – Krävande. (Nora) – Krävande. (NN) – Ja. (Nora) – Och det anser du att jag är då? (NN) – Det är ju bara att läsa journalen de sista tre åren så ser vi vem är det som har

legat inne mest på Ulleråker. (Nora) – Men tycker inte du då att det är viktigt att lyssna på vad jag känner? (NN) – Nej, det viktiga är då för mig, som behandlar själens svåraste sjukdomar, är faktiskt att ge dig bra behandling och inte lyssna så mycket på vad du jidrar om. (Nora) – Men är det viktigare att du ska tycka att det känns bra? Är det inte viktigare att jag ska tycka att det känns bra? (NN) – Nej, det ska inte kännas bra för mig. För när det känns bra för doktorn när man behandlar emotionellt instabila då vet jag att det är fel. (Nora) – Jag tycker inte du ska säga "emotionellt instabil" för så länge du inte har gjort någon utredning så har... (NN) – Men det, sluta prata om utredningar. Det där är fullständigt... (Nora) – Men sluta prata om... (NN) – Löjligt.

En av enhetscheferna på närpsykiatrien kom in i rummet.

(Enhetschefen) – Hej. (NN) – Du har haft jättebra frågor. (Nora) – Ja. (NN) – Och funderingar. (Nora) – Mm. (NN) – Jag står fast vid de enkla regler som vi har gjort och det är sex månaders självskadefritt beteende. Då får du en kvinnlig terapeut. (Nora) – Men om jag nu är så vårdkrävande så måste man väl kunna lyssna lite till mina önskemål också? (Enhetschef) – (Ohörbart). (NN) – Vi tittar, vi lyssnar inte på dina önskemål. Vi ser vad som är bra för dig. (Nora) – Men jag blir liksom så frustrerad över situationen för jag är dömd till det här. Jag måste gå till den samtalskontakten som jag blir utdelad och det blir liksom, om jag nu inte känner mig motiverad till att gå till någon manlig och börja starta upp någon... (NN) – Då behöver du inte göra det. (Nora) – Men vad ska jag göra då? (NN) – (Ohörbart) destruktivt ifrån så får du din kvinnliga terapeut. Ja, alltså när det har gått sex månader. (Enhetschefen) – (Ohörbart). (Nora) – Är det så här du behandlar dina patienter? (Enhetschefen) – Men jag tycker att du ska, om jag får säga vad jag tycker som kvinna här i det här, jag tycker du ska gå till [namn på manlig skötare] och ta den här chansen, försöka bjuda till och ge den information som han vill ha. (Nora) – Det är som att jag ska förtjäna att få den vården jag skulle vilja ha. (NN) – Ja, men, återigen så är det, du kommer och så säger du att du har cancer och så vill du ha cellgifter. (Nora) – Fast det är en sådan sjuk liknelse. Du vet ju... (NN) – Nej, det är inte en sjuk liknelse. (Enhetschefen) – Nej. (NN) – Det är så sjukt att skicka folk till psykoterapi. (Nora) – Men vad är det som säger att jag inte har posttraumatisk stressyndrom? Du har träffat mig tre gånger, hur kan du avgöra det? Du verkar ju inte ens veta vad jag har gått igenom då. (Enhetschefen) – Men det där ska du gå till botten med och prata med [namn på manlig skötare] om. (NN) – Med [namn på manlig skötare]. (Nora) – Men jag kan inte prata med manliga om det här som har hänt. Hur ska jag kunna... (Enhetschefen) – (Ohörbart) och jag tror alltså utifrån att jag själv är kvinna, men jag tror att det kan bli bra, det tror jag. (Ohörbart). (Nora) – Ja, du tror men jag tycker inte att det känns bra och jag... (NN) – [Enhetschefens namn] och jag har jobbat tillsammans med väsentligen svårare patienter än med dig och vi har ju, vi har lyckats. Vi har lyckats väldigt väl. (Enhetschefen) – Ja, faktiskt. (NN) – Ja. (Nora) – Men det är ju inte det jag frågar ens. (NN) – Det är folk som har bott på LRV i sju år. Jag menar, dina arton månader på Ulleråker är ingenting. (Nora) – Nej, men det har väl inte någonting med det här att göra. (NN) – Kapten Klänning är ingenting jämfört med vad de tjejerna har varit ute efter. (Reportern) – Han säger 'Kapten Klänning är ingenting'. (NN) – Och de kan berätta. (Nora) – Nej. Men, ska man jämföra, eller? (NN) – Ja, det ska man. (Nora) – Men vet du? Har du ens någon aning om (ohörbart)? (NN) – Men det spelar ingen roll. (Nora) – Men hur vet du då att de har haft det värre än mig då? (NN suckar) (Nora) – Du kastar ur dig så konstiga saker, NN. Jag förstår inte. (NN) – Nej, okej. Du behöver inte förstå. (Enhetschefen) – Ge [namn på manlig skötare] en chans. Jag skulle, om jag var i dina kläder skulle jag göra det. (Nora) – Nä, alltså jag är så jäkla less på att hoppa runt överallt så att jag tänker inte bara lägga mig platt och låta andra bestämma vad som passar och inte passar. (NN) – Nu har jag nästa patient. (Nora) – Ja. (Enhetschefen) – Men jag tror att det här kan hjälpa dig ändå. Jag tror det. (NN) – (Ohörbart) (Enhetschefen) – Annars så skulle vi inte föreslå det. (Nora) – Nej, men det är som att för att det står "borderline" i min journal så är det som att man är

dumförklarad och manipulativ och allt vad det är och att alla andra vet mycket bättre. (Enhetschefen) – (Ohörbart). (Nora) – Men jag får inte min röst...(NN) – Både dig och mig. (Nora) – Jag får inte min röst hörd. (NN) – Nej, just det. Vi lyssnar inte på den emotionella delen. (Nora) – Nej, och det är det jag menar. (NN) – Utan, ja, och den ska vi inte lyssna på. Vi ska lära dig att leva ett vuxenliv. Det är det som terapin går ut på. Tack och hej. (Nora) – Ja...Fan alltså.

Efter den dolda inspelningen sa reportern följande.

Närpsykiatri i Enköping AB är ett privat företag som driver den psykiatriska öppenvården i Enköping på entreprenad från landstinget i Uppsala. Samma ägare har också hand om närpsykiatri i hela norra Uppland: Heby, Älvkarleby, Tierp och Östhammar. Företagen ägs av ett och samma holdingbolag som i sin tur ägs av psykiatern NN. Han som fattar beslut om vilken vård patienterna ska ha drar själv in vinsten från närpsykiatri. Utöver lön gjorde han 2011 en aktieutdelning på 990 000 till sig själv. Avtalet med landstinget säger att närpsykiatri måste ta emot ett visst antal patienter per år men ersättningen är densamma oavsett hur kvalificerad vård de patienterna får. Nora, som NN tycker är en av länets mest vårdkrävande patienter, fick i över ett år gå till en manlig skötare.

Därefter intervjuade reportern NN.

(NN) – Jag har begränsat med resurser. Jag har en bra manlig behandlare och därför så tycker jag att det är det hon ska ha. (Reportern) – Men det är för att det kostar pengar då som du inte kunde...(NN) – Nej, absolut inte. Om jag skulle hoppa som en slalomåkare efter vad folk vill ha för olika behandlingar när det gäller emotionell instabil personlighetsstörning, det skulle bli alldeles förtvivlat. (Reportern) – Fast nu var det ju inte så att hon direkt efterfrågade en viss form av behandling. Hon hade ju bara det enda kravet att hon ville prata med en kvinna i stället för en man. (NN) – Då vill jag att redaktören nu tar och på något sätt lyssnar och så säger jag så här: patienten stör behandlingen. (Reportern) – Genom att kräva en kvinnlig terapeut? (NN) – Ja. Och enbart för att störa behandlingen. (Reportern) – Men nu säger ju du att det här är en av de mest svårbehandlade patienterna i hela Uppsala län. Om hon är så svårbehandlad, varför har hon då fått gå till en olegitimerad terapeut i stället för en psykolog? (NN) – Bara för att han är väldigt duktig. (Reportern) – Vad sade du? (NN) – Bara för att han är väldigt duktig. (Reportern) – Om du hade skickat henne till en extern psykolog så hade det kostat mer pengar, eller hur? (NN) – Nej, det spelar ingen roll. (Reportern) – Det hade det väl gjort? (NN) – Nej. (Reportern) – Jo, det hade det väl gjort? (NN) – Tja. Ja, det hade kostat mer pengar. Och vart vill du komma? (Reportern) – Jag bara tänker så här att finns det någon risk att du sitter på två stolar här? Att du bestämmer vilken vård någon ska ha och det är du som tjänar pengar på de här företagen? (NN) – Ja, det är alldeles riktigt. (Reportern) – Vad då? (NN) – Att jag tjänar pengar på de här företagen. Det kan du ge dig tusan på.

Reportern sa därefter följande.

Nora, advokaten och frivården fortsätter att kräva en kvinnlig terapeut eller psykolog eller att NN ska skriva en remiss till psykiatrimottagningen för Unga vuxna i Uppsala som är beredda att ge henne en kvinnlig terapeut – om de får en remiss. En dag är frivårdsinspektören med på Noras nätverksmöte på närpsykiatri. Där upprepar hon det kravet. Efter mötet kräver NN att få prata med frivårdsinspektören i enrum.

Frivårdsinspektören berättade därpå om sitt samtal med NN.

NN inleder samtalet genom att säga 'Sedan frivården kom in i bilden har det bara gått utför. Klienten har satt griller i huvudet på er. Hon manipulerar och duperar. Den här idén om att komma till Unga vuxna är helt befängd'. Vidare menade han att tjejer med liknande problematik i princip aldrig kan bli bra. 'Det kommer inte att hjälpa med samtalsterapi som klienten tror utan hon ska bara bita ihop och gå vidare'. Han avslutar sitt uttalande med att säga att 'Hon började hora innan det här med [polischefens namn] hände'. Jag skrev den här anmälan dels för att jag känner mig nedvärderad i min profession, han ifrågasatte mina tankar och värderingar kring klienten och sedan avslutar han ju med att säga att 'Hon horade innan det här med [polischefens namn] hände' och menade på då att då får man skylla sig själv.

Dokumentären återgick till reporterns intervju med NN.

(NN) – Jag är den som är proffset här och så sa jag det här till henne att 'Hör du du, vad du gör nu det är att du spelar med i en emotionell instabil personlighetsstörning och det här är terapistörande'. Det är vad jag talade om för henne. (Reportern) – Och sedan sade du också att 'Hon började hora innan det här med [polischefens namn] hände'. (NN) – Ja. (Reportern) – Varför sa du så då? (NN) – Hon har ju en, hon var prostituerad så vitt jag vet innan. Och den här frivårdsinspektören visste om det. (Reportern) – Men varför tog du upp det? Vad har det med saken att göra, när hon började prostituera sig? (NN) – Men jag sa om man nu har varit, bedrivit, alltså sålt sig själv redan innan eventuella andra brott så tror inte jag riktigt att det har någon stor bäring. Och jag försökte få den här stackars frivårdsinspektören att på något sätt inse att det är lite orimligt det hon säger. (Reportern) – Du menar att det som hände med [polischefens namn] inte har så stor bäring därför att hon hade prostituerat sig innan? (NN) – Ja, vi vet ju inte vad som hände med [polischefens namn]. (Reportern) – Vet vi inte? (NN) – Nej. Vet du det? (Reportern) – Ja, han är ju dömd för grov våldtäkt i alla fall. (NN) – Ja, det är han. Men vi vet väl inte? Eller, var du där? (Reportern) – Jag läste till och med sjukhusjournalen om hur skadad hon var efteråt. Eller, du tycker att det var inte så allvarligt? (NN) – Men det är så här att har du läst alla sjukhusjournalerna hur mycket som patienten har skadat sig annars? När hon... (Reportern) – Jag förstår inte vad det har med saken att göra. (NN) – Jag vill ju, jag arbetar efter den hypotesen att vi skulle rädda hennes liv genom att få ordning och reda i livet. (Reportern) – Tänker på det här du säger om [polischefens namn]. Då menar du att hon inte kan bli våldtagen då för att hon är prostituerad? (NN) – Jag vet inte. Jag vill inte kommentera det. Jag förstår att du gärna vill prata om det men jag vill inte det.

Därefter sa reportern följande.

Nora lyckas inte sköta sig ett halvår. Sommaren 2011 ligger hon deprimerad, nästan apatisk på boendet i Enköpings kommun. Överläkare NN har vid det här laget, mycket motvilligt, gått med på att skriva en remiss till psykiatri för Unga vuxna i Uppsala. Men behandlingen där har inte kommit i gång än. En dag hittas hon av personalen när hon skurit sig. Hon körs till psykiatri på Ulleråker.

Reportern intervjuade därpå Nora som berättade att hon hade varit mycket nedstämd och att en specialistläkare på Ulleråker hade föreslagit sluten vård och elchocksbehandling. När Nora inte hade velat det hade läkaren beslutat att hon skulle tvångsvårdas. Några timmar senare släpptes dock Nora av NN som extraarbetade på Ulleråker som bakjour. Det sades att NN inte hade läst journalen som specialistläkaren hade skrivit och var ovetande om beslutet om

tvångsvård. Därefter berättade Nora att hon hade försökt ta livet av sig genom att hoppa från en balkong när hon kommit hem från Ulleråker. Det sades även att NN fick kritik från Socialstyrelsen och att en lex Maria-anmälan var upprättad, vilket alltid sker om patienter som precis skrivits ut försöker ta livet av sig.

Det framgick därefter att Nora återigen tvångsvårdades på Ulleråker och återigen hade försökt ta livet av sig. Nora sa samtidigt att detta blev vändpunkten för henne. Att hon då insåg hur skört livet var. Reportern träffade sedan Nora under våren 2012 och berättade att psykiatri i Uppsala hade tagit över vården av henne. Nora berättade att en överläkare på Ulleråker hade beslutat att hon skulle utredas för ADHD. Det framgick i dokumentären att det aldrig hade utretts tidigare. I slutet av dokumentären, under julen 2012, träffade reportern Nora en sista gång. Nora berättade att hon mätte bättre, hade ett jobb och fick prata med en kvinnlig terapeut. Nora sa vidare att hon fick medicinering för ADHD och att läkarna nu ansåg att hon led av posttraumatisk stressyndrom och inte hade borderline.

Till sist sades det att Sveriges Radio (SR) hade sökt ansvariga för Ulleråker för att fråga om vården för Nora men att de inte uttalade sig om enskilda fall. Det sades även att Nora egentligen heter något annat.

ANMÄLAN

Programmet är anmält av NN som anser att det är partiskt, osakligt och att det utgjorde ett intrång i hans privatliv. NN:s kritik sammanfattas enligt följande.

- NN anser att programmet inledningsvis uppgav vilseledande uppgifter om att Nora hade sökt vård av en kvinnlig psykolog men nekats sådan av NN:s psykiatri redan januari år 2007. Vidare angav inledningen att Nora haft som inledande krav att få en kvinnlig psykolog. Enligt NN kom inte Nora till hans psykiatri förrän år 2009 och begäran om en kvinnlig psykolog eller terapeut kom först ett år senare. Enligt NN ledde denna felaktiga och vilseledande information i inledningen av programmet till att lyssnarna kopplade samman våldtäkten Nora blev utsatt för med vården hos NN. Bilden av vården som Nora erhållit av NN blev därför missvisande.
- NN ifrågasätter lämpligheten i att publicera det privata samtal han hade med Nora och som hon spelade in med dold mikrofon, eftersom både blottades i media. Enligt NN återgavs samtalet isolerat, ensidigt, osakligt och utan balanserad information om vård- och samtalshistorik. NN anser inte att ett samtal mellan en läkare och diagnostiserad patient är lämpligt att spela upp för allmänheten då det kan uppfattas som okänsligt och att det kan vara svårt att förstå de vårdstyrda övervägandena som avgör läkarens agerande. Publiceringen av samtalet har enligt NN orsakat honom omfattande

personlig och ekonomisk skada. NN för vidare fram att han inte haft en sådan ställning som ansvarig vårdgivare att det motiverade en namnpublicering i samband med de påståenden som gjordes i programmet.

- NN anser att reportern förde fram ett budskap av förtalskaraktär i den del av programmet som behandlade NN:s bolag. Dokumentären gav intrycket att NN var en känslolös läkare som var slarvig och inkompetent och som för egen vinnings skull underlåter att ge patienten den vård som hon efterfrågade. NN anser att reportern insinuerade att det fanns ekonomiska motiv till att NN nekade Nora en kvinnlig psykolog. I intervjun där NN fick bemöta reporterns påståenden om ekonomiska resurser och vårdval så klipptes NN:s svar bort ur intervjun på ett vilseledande sätt. Enligt NN präglade det hela intervjun. Den riktiga anledningen till varför NN nekat Nora en kvinnlig psykolog kommer inte fram. NN anför att han dessutom varit förhindrad att fullt försvara sig på grund av att han är bunden av sekretess. Programmets budskap var att NN nekade den våldtagna Nora kvinnlig och korrekt vård för att tjäna pengar. I intervjun med reportern sa NN bland annat följande som inte lyftes fram i programmet.

När det gäller att jobba med personer med allvarlig psykisk störning i form utav borderline, så tror jag att det finns egentligen bara ett mått på framgångsrik behandling och det är inte hur patienten mår, utan det är hur mycket patienten kan gå hemma. Så jag ber dig [reportern], du som har alla journaler, gå in och titta. Hon var hos oss i ett och ett halvt år. Och titta på hur mycket hon vårdades på sjukhus och institutioner ett och ett halvt år innan oss.

NN anser att vården som Nora fick under tiden på närpsykiatri fungerade förhållandevis bra och överlägset bättre än tidigare behandlingar. Det fanns en god medicinsk grund att genomföra den plan NN hade beslutat om. Det borde ha framgått av intervjun.

- Eftersom besluten som erhållits vid närpsykiatri så kraftigt ifrågasatts och svartmålas som ekonomiskt betingade borde programmet ha inhämtat en synpunkt i denna del från en annan psykiatriker. I samband med sändningen har inte någon balansering genom annat program eller genom genmäle skett.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att programmet överensstämmer med bestämmelserna i sändningstillståndet och radio- och tv-lagen och anför i huvudsak följande.

Angående påstått vilseledande uppgifter inledningsvis

Dokumentärens två delar måste betraktas som en helhet. Det som anmälaren vänt sig emot var en kortare sammanfattning. Syftet med sammanfattningen var att göra en övergång från det som tidigare framkommit för att sedan komma in på det avsnitt som behandlade vården som Nora fick på närpsykiatri.

I slutet av första delen redogörs det för en rad händelser som inträffade efter att Nora blivit våldtagen år 2007. Hon hamnade på sjukhus, hon tvingades tillbaka till ett elevhem, hon rymde, hon hamnade på en låst institution och så vidare. Det torde vara uppenbart för lyssnaren att Nora inte var på närpsykiatri samtidigt som detta skedde eftersom hon bland annat var inlåst på ett så kallat paragraf 12-hem.

Precis innan den nu kritiserade sammanfattningen framgick det i programmet att Nora dömdes till skyddstillsyn med särskild föreskrift om vård efter att hon misshandlat en vårdare på sitt boende. Det framgick också att den misshandeln skedde vid ett självmordsförsök efter rättegången mot polischefen. Att det skedde år 2010 sades uttryckligen i programmet. Påföljden för den ovan nämnda misshandeln blev skyddstillsyn med särskild föreskrift om vård. Denna öppenvård skulle handhas av närpsykiatri och anmälaren NN. Detta framgick i programmet, liksom att Nora år 2011 hade gått hos den manliga skötaren som närpsykiatri utsåg i ett drygt år. Detta var inget som undanhålls lyssnarna vilket anmälaren hävdar. Det kan dock i sammanhanget ändå nämnas att Nora kommit i kontakt med närpsykiatri och den manlige skötaren som hade hand om hennes vård där via sitt så kallade LLS-boende (boende för personer med särskilda behov) redan hösten år 2009.

Önskemålet om kvinnlig terapeut

Nora hade svårt för män efter att ha blivit våldtagen flera gånger. Hon hade därför såväl under sin tid inom ungdomsvården som psykiatri haft problem med manlig personal. Detta framgick av hennes journaler både innan och efter det att hon kommit i kontakt med närpsykiatri och NN. Detta finns också dokumenterat i Socialtjänstens journaler, i ungdomshemmens journaler och utredningar som gjorts. Anmälaren torde vara väl medveten om detta. Han har själv hävdad i en cirka 18 minuter lång intervju i SR:s program *Studio Ett* den 18 januari 2013 att han byggde sin bedömning av Nora på observationer gjorda från att hon var i 15-årsåldern. Anmälaren torde mot den bakgrunden ha läst Noras journaler från tiden innan hon som 20-åring hamnade på närpsykiatri. Noras önskemål om en kvinnlig terapeut är emellertid dokumenterat i närpsykiatriens journaler första gången först efter åtta månaders vårdtid. Detta innebär dock inte att önskemålet inte hade framförts tidigare. Journalerna från närpsykiatri är generellt mycket knapphändigt skrivna. Som huvudregel finns inget annat antecknat i journalerna annat än att samtalen ägt rum.

Det var med hänvisning till de bristfälliga journalerna givetvis omöjligt att efteråt helt säkert fastställa vad som sagts under ett samtal. I sammanhanget kan också nämnas att NN flera gånger fått kritik av Socialstyrelsen och Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) för just bristande dokumentation av samtal med sina patienter. Såväl Noras målsägandebiträde som frivårdens inspektörer intygar dock att de flera gånger försökt få NN att förstå att Nora hade svårt med

män och att hon behövde en kvinnlig samtalskontakt. Detta berättade de också om i dokumentären. I intervjun i *Studio Ett* nämner NN själv att Nora framförde sitt önskemål så många gånger att han uppfattade det som "tjat".

Publicering av anmälarens samtal med patient

Det är korrekt att samtalet mellan anmälaren och hans patient Nora var inspelat utan hans kännedom. Inspelningen skedde på initiativ av Nora men med programmakarens vetskap. De frågor Nora ställde till NN under samtalet var hennes egna. SR använder sig sällan av dolda inspelningar och när det sker ska det enbart användas då man har anledning att tro att det inte går att få fram uppgifter med öppen inspelning. Anledningen till att metoden användes i det nu aktuella fallet var för att Nora misstänkte att hon inte skulle bli trodd om hon berättade hur anmälaren uttryckte sig i samtal med henne. Ord skulle stå mot ord. Anmälaren har också medgivit i intervjun i *Studio Ett* att han skulle uttryckt sig annorlunda om inspelningen skett med öppen mikrofon. Långt före sändningen av dokumentären, i maj 2012, skickade Nora bandinspelningen till Socialstyrelsen med en anmälan. Det kan nämnas att Socialstyrelsen, som gjorde en helhetsbedömning utifrån sin tillgång till hela samtalet, journalföring samt övrig dokumentation, kritiserade NN:s uttalanden och konstaterade att han "i flera fall brister i respekt för patienten". Samtalet mellan Nora och anmälaren publicerades inte isolerat i programmet. Det är inte heller ett kort utdrag. Sammanlagt sändes åtta minuter vilket är en lång sekvens även för en dokumentär. Lyssnarna hade dessutom innan det nu aktuella samtalet inleddes fått information om Noras vårdhistorik under cirka 70 minuter. När SR beslöt att sända delar av samtalet mellan Nora och anmälaren var det självklart att anmälaren skulle få möjlighet att bemöta och kommentera det som sades i inspelningen. Anmälaren tackade ja till att medverka. NN motiverade sitt agerande och bemötande under det inspelade samtalet med att han svarar "såsom läkare till en patient med aktuell diagnos".

Diagnos

Enligt anmälaren har Nora så kallad emotionellt instabil personlighetstörning även kallad borderline. Denna diagnos satte anmälaren redan vid Noras första knappt timslånga besök på närpsykiatri. Han vägrade därefter, trots upprepade önskemål från patienten, att göra en utredning om huruvida hon verkligen hade den diagnosen eftersom han menade att en utredning är "bortkastad tid". Det framgick i programmet i anmälarens eget samtal med Nora. Det kan i sammanhanget nämnas att Nora genomgått en utredning efter att NN:s vårdansvar upphörde. Utredningen har helt avfärdat den diagnos anmälaren ställt. Nora led enligt sin läkare inte av emotionellt instabil personlighetstörning/borderline utan av ADHD och posttraumatisk stressyndrom. SR vill också framföra att Socialstyrelsen inte anser att anmälarens bemötande motiverades av "aktuell diagnos". I det ovannämnda beslutet skrev Socialstyrelsen följande.

Bemötandet omkring patientens funderingar kring bearbetning av ett tidigare trauma bemöts inte på ett rimligt sätt. Uttryck som att modern psykiatri inte ägnar sig åt bearbetning och att använda principer inom DBT som medel i en kamp med patienten grundar sig inte på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Uppgifter av förtalskaraktär med mera

SR vill framhålla att det inte påstods i dokumentären att anmälaren låter sin egen vinning styra vården för Nora. Dokumentären låter lyssnaren själv bilda sig en uppfattning. Frågan väcks dock om NN sitter på två stolar. Han beslutade som behandlande läkare över kvaliteten på och omfattning av den vård som patienten fick samtidigt som han var ägare och tog ut vinsten från företaget. Frågan var således relevant och behövde ställas. Det kan nämnas att det faktum att ägaren av en verksamhet också var behandlande psykiatriker har väckt förvåning såväl bland lyssnare som beslutsfattande politiker.

Anmälaren anför att ”hela svaret klippts bort” på frågan om han sitter på dubbla stolar. Det stämmer inte. Han svarade och sa ”Det är alldeles riktigt. Vadå? Att jag tjänar pengar på de här företagen. Det kan du ge dig tusan på”. Efter att NN sagt detta sa han att han ”jag tjänar mindre än om jag skulle vara överläkare på Akademiska sjukhuset, det är ju jättetråkigt”. Detta är helt irrelevant information. Frågan handlade om hur anmälaren såg på sina dubbla roller inte om hur mycket han tjänade. Allt som NN sa i den över timplånga intervjun är inte med. Intervjun i sin helhet skulle inte rymmas i den 51 minuter långa dokumentärdelen och samtalet var inte heller relevant i sin helhet.

SR anser att anmälaren har fått bemöta kritiken mot honom och de enskilda besluten om Nora. Han får svara på det som ifrågasätts angående hans vård och bemötande av patienten. Han svarade således på varför Nora inte fick gå till en kvinnlig terapeut, varför han lät henne gå till en manlig skötare i stället, varför han sagt till frivårdens inspektör att Nora inte behövde terapi eftersom hon ”horat” innan hon blev våldtagen och varför han ifrågasätter att polischefen över huvud taget våldtagit Nora trots att polischefen är dömd för detta. Dessutom får han, tvärtemot vad som hävdas i anmälan, också framföra att han tycker att hans vård generellt sett var bra. Det sa han i det inspelade samtal mellan honom och Nora som återges i programmet. Han sa då att han bedriver lyckad vård av sina patienter och har lyckats med betydligt svårare fall än Nora.

NN vänder sig emot att han inte fått framföra att Noras tillstånd blev bättre under den period som hon stod under hans vård. Han pekar på en sekvens ur den drygt timplånga intervjun som programmakaren gjorde med honom. SR vill betona att det som anmälaren menar borde ha varit med inte har ifrågasatts i programmet. Anmälaren anser att SR borde ha redogjort för hur många dygn Nora vårdats på sjukhus före respektive efter det att anmälaren tog över vårdansvaret. SR anser att det är jämförelse som av flera skäl inte är möjlig att

göra och dessutom var det inte relevant. Av den anledningen togs detta inte upp. Anmälaren anser att SR hävdar att han är ”en känslolös läkare som är slarvig och inkompetent”. Det stämmer inte, ingenstans i dokumentären hävdas detta. Det är anmälarens egen tolkning av hur hans uttalanden uppfattas. Anmälaren hävdar vidare att SR borde ha ”inhämtat synpunkt från annan psykiatriker för sändning i programmet”. Det skedde också. En överläkare och psykiatriker med god insyn i Noras vård lyssnade på hela dokumentären och hade inget att tillägga.

Personlig och ekonomisk skada samt obefogad namnpublicering

NN menar att hans ställning som ansvarig vårdgivare inte legitimerar namnpubliceringen i samband med de påståenden som görs i programmet. SR anser att NN som läkare, vd och ägare för närpsykiatri, som alltså bedrev verksamhet på uppdrag av landstinget, har en sådan ställning som motiverade namnpubliceringen. Det finns enligt SR ett oavvisligt allmänt intresse att visa hur landstingets medel används och hur ansvariga vårdgivare kontrakterade av landstinget bemöter patienter i beroendeställning. I det här fallet en patient med dokumenterade återkommande psykiska problem och självskadebeteenden. Dessutom valde anmälaren att medverka såväl i dokumentären som i *Studio Ett* för att prata om vården av Nora.

NN skrev också att han orsakats omfattande personlig och ekonomisk skada ”i efterdyningarna av programmets första sändning”. Vad anmälaren avser är oklart men SR antar att det är det faktum att Landstinget i Uppsala län efter sändningen i januari 2013 har gjort en utredning och kommit fram till att NN brast i sitt bemötande av patienterna (det gäller även andra patienter än Nora). Landstinget har också meddelat att NN inte får ha direktkontakt med vissa patienter. Verksamhetschefen för akutpsykiatri på Akademiska sjukhuset ansåg vidare att anmälarens bemötande äventyrade patientsäkerheten. Mot den bakgrunden har NN fått lämna sitt jobb där. Att sändningen har fått konsekvenser beror enligt SR på anmälarens eget agerande i interaktionen med patienterna. Nora var enbart ett exempel av flera i det hänseendet.

Sekretess med mera

Slutligen hävdas att anmälaren inte kunnat försvara sig fullt ut då han är bunden av sekretess. SR:s reporter har en fullmakt från Nora som hävde sekretessen och som tillät anmälaren att uttala sig om henne och om hennes vård i samtal med reportern. Fullmakten presenterades för NN i samband med intervjun. Under intervjun uttalade sig anmälaren om patienten vilket innebär att han i vart fall inte då kände sig förhindrad av sekretess. Därutöver har anmälaren publicerat uppgifter om sin tidigare patient på YouTube. Att anmälaren var förhindrad att försvara sig i programmet på grund av patientsekretess är alltså inte korrekt.

Genmäle

NN menar att han inte fått något genmäle. Han har dock inte i efterhand framfört någon begäran om genmäle till programföretaget förrän nu i samband med anmälan som alltså gjordes tio månader efter den första sändningen. SR anser att anmälaren har fått svara på kritiken i programmet och anser således inte att det skulle ha funnits skäl att införa ett genmäle. Som ovan nämnts har NN dessutom intervjuats i *Studio Ett* i ett 18 minuter långt inslag i samband med första sändningen av programsviten.

ANMÄLARENS KOMMENTAR PÅ SR:S YTTRANDE

Med anledning av SR:s yttrande anför anmälaren bland annat följande.

Uppgifter om enskilda personliga förhållanden

På grund av sekretessskäl har anmälaren varit förhindrad att fullt ut förklara och försvara de överväganden avseende patientens vård som han har gjort. En av reportern uppvisad fullmakt från patienten ändrar självfallet inte en läkares ansvar i detta hänseende. Däremot har fullmakten inneburit att anmälaren över huvud taget varit beredd att i vart fall till viss del besvara reporterns frågor, utan att i och för sig röja sekretessinformation. Det framgår tydligt av den långa intervjun med anmälaren att han är mycket begränsad i sina svar och det är anmärkningsvärt att SR ens kan påstå att anmälaren skulle vara fri att bryta patientsekretessen i förhållande till media.

Inledande vilseledande uppgifter

Uppgiften att patienten dömts till den aktuella vården som påföljd för brott framkom inte med erforderlig tydlighet i programmet och är därtill oförenlig med uppgiften att patienten vänt sig till närpsykiatri och bett om att få prata med en kvinnlig psykolog eller terapeut. Det saknades en klar bakgrund till varför patienten vårdades hos anmälaren.

Vården som patienten erhållit var delvis en påföljd på grund av brott begånget av patienten. Därutöver finns det första dokumenterade önskemålet om kvinnlig psykolog eller terapeut först efter åtta månaders vårdtid. Det ska även noteras att omständigheten att en kvinnlig kontaktperson till patienten varit närvarande vid vårdtillfällena inte tas upp i programmet.

Publicering av läkares samtal med patient

Anmälan har inte avsett den journalistiska arbetsmetoden avseende dold mikrofon, utan att publicering av samtalet skett utan balanserande information om den behandlingsplan som var beslutad för patienten och uppgift om tidigare samtal mellan patienten och anmälaren i saken. Anmälarens överväganden och beslut har helt varit styrda av patientens vårdbehov. Generellt sett kan sägas att det härvid inte alltid finns möjlighet att ta hänsyn till patientens önskemål - även om dessa för en utomstående okunnig i psykiatrivård kan framstå som skäliga -

och särskilt inte i de fall där patientens önskemål har till syfte att störa behandlingen och vården. Eftersom det är nekandet av vård från en kvinnlig person som kritiserats i programmet bör förklaringen att det ansetts som behandlingsstörande fått större plats samt redovisats tillsammans med uppgifter från sakkunniga på området. Så har inte skett i programmet.

Diagnos

SR anger och utvecklar även att NN ställt en felaktig diagnos avseende patienten. Utan att gå in på sekretessuppgifter kan anmälaren konstatera att flera diagnoser ställts avseende patienten. Flera läkare både före och efter honom har ställt samma diagnos som honom avseende patienten. Detta stöds av bland annat domar från förvaltningsrätten i Uppsala. Att SR mot denna bakgrund både i det anmälda programmet och i dess yttrande uttalar sig om rätt eller fel diagnos är synnerligen anmärkningsvärt och osakligt.

Uppgifter av förtalskaraktär med mera

Anmälaren vidhåller att programmet innehåller ett grundlöst och felaktigt påstående om att anmälaren låtit personlig vinning styra vården för patienten. I motiveringen till ett pris som dokumentären erhållit, framgår att det är just på detta sätt som programmet uppfattas. Det angavs att "The story also focuses on a senior psychiatrist who personally profits from abandoning the girl". Motiveringen avseende priset i USA visar även vilken långtgående spridning och skada som förtalsuppgifterna mot anmälaren som förekommer i programmet har fått och inneburit.

SR har härvid gjort gällande att SR låtit en överläkare och psykiatriker med insyn i patientens vård lyssna på programmet och att denne inte hade något att invända. Det är inte ett tyst "godkännande" av programmet som rättfärdigar dess brister. Det som krävdes för att programmet skulle kunna anses som förenligt med sändningstillståndet i denna del var ett uttalande av en sakkunnig läkare avseende det kritiserade agerandet och frågeställningen: kan det vara lämplig vård att inte efterkomma en patients krav avseende kön på vårdgivande personal när detta kan uppfattas som behandlingsstörande? I denna del samt avseende även övriga synpunkter på programmet har anmälaren inhämtat yttrande från en chefsöverläkare. Cheföverläkaren stödjer anmälaren i samtliga delar av anmälan.

Personlig och ekonomisk skada samt obefogad namnpublicering

Anmälaren gör gällande att det kan finnas ett allmänt intresse avseende granskning av vården i Sverige i allmänhet, men bestrider att det funnits ett oavvisligt allmänt intresse som kräver att anmälarens namn skulle publiceras i programmet. Namnpubliceringen har bland annat lett till återkommande mordhot och andra brottsliga trakasserier mot anmälaren. Hoten pågår alltjämt. Anmälaren har numera tvingats lämna landet och försöker numera hemlighålla sin bostadsort. Att anmälaren inför beskedet att programmet skulle sändas

innehållande publicering av hans namn, deltagit i en intervju i *Studio Ett*, innebar inte något medgivande till namnpubliceringen i programmet.

Bemötande med mera

Sändningen av en intervju i *Studio Ett* som gjorts i tiden före den första sändningen av programmet – det vill säga inte i direkt anslutning till den första sändningen och över huvudtaget inte vid den nu anmälda sändningen av programmet – kan inte påverka bedömningen av huruvida det anmälda programmet är förenligt med kraven enligt sändningstillståndet.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN SR

SR har i ett tilläggsyttrande anfört bland annat följande.

Diagnosen

Det var inte SR som ställt eller avfärdat någon diagnos. I slutet av dokumentären träffar Nora en psykiatriker som konstaterar att hon har ADHD och lider av posttraumatiskt stressyndrom, en diagnos som NN tidigare avfärdat. I den sista intervjun med Nora berättade hon själv om resultatet av utredningen. Det hon sa har kontrollerats med sjukvården. Det sades aldrig i programmet att den av NN ställda diagnosen varit felaktig, bara att den utredning som sedan görs kommit fram till en annan slutsats. Den dom anmälaren hänvisar till rörande Noras diagnos är från en tidpunkt långt efter SR:s sändning. Domen är daterad i mars 2014 det vill säga efter reprissändningen ägt rum. SR tar alltid hänsyn till om det finns omständigheter eller fakta som påverkar innehållet i ett program före reprisering. SR kan bara förhålla sig det till som har framkommit vid publiceringen.

Bemötande med mera

Anmälaren har fått bemöta kritiken som framförts mot hans behandling av patienten. Dels i samtal med patienten där han bland annat säger att han haft stor framgång vid behandling av betydligt ”svårare” fall, dels i intervjun med programmakaren.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SR ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet och saklighet.

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SR ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (16 § i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämndens uppgift är att övervaka hur innehållet i sända program förhåller sig till de bestämmelser som gäller för sändningarna i radio och tv-lagen och SR:s sändningstillstånd. Den delen av anmälan som handlar om lämpligheten i att publicera det privata vårdsamtalet är en programetisk fråga som det ankommer på programföretaget att avgöra. Det ingår inte heller i nämndens uppdrag att pröva frågor om förtal.

I programmet fördes kritik fram mot NN:s agerande i dennes roll som ägare av närpsykiatri och som ansvarig för Noras vård. Enligt granskningsnämndens mening ligger det väl i linje med den granskningskyldighet som åvilar SR att sända program som granskar vårdföretag som finansieras av allmänna medel. Dokumentärens kritiska infallsvinkel medför därför inte i sig att programmet strider mot kravet på opartiskhet.

Anmälaren kritiserar beskrivningarna i dokumentären om när Nora började behandlas vid närpsykiatri, på vilken grund hon vårdades där, och när i tiden hon begärde en kvinnlig psykolog. Anmälaren anser att programmet i dessa delar gav en missvisande bild som kopplade samman våldtäkten Nora blev utsatt för med vården hos NN. Vad gäller starttidpunkten för vården konstaterar nämnden att det framgick i programmet att det var först efter rättegången mot polischefen som Nora vårdades vid närpsykiatri. Det framgick vidare att Nora var dömd för brott och att vården vid närpsykiatri var en brottspåföljd. Beskrivningen i denna del medför därför inte att programmet strider mot kravet på saklighet. Av vad som framkommit i ärendet kan nämnden inte heller finna att beskrivningen i programmet av Noras begäran om en kvinnlig psykolog var osaklig.

Nämnden anser vidare att NN fick möjlighet att bemöta den kritik som riktades mot honom. Programmet strider därför inte mot kravet på opartiskhet.

Mot bakgrund av NN:s ställning som ansvarig läkare och ägare av närpsykiatri, får det intrång som uppkom i NN:s integritet anses vara motiverat av ett oavvisligt allmänt intresse. Namnpubliceringen strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet i SR:s sändningstillstånd.

Nämnden kan inte finna att vad anmälaren i övrigt anfört medför att programmet strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i SR:s sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Ingrid Carlberg, Leif Hedman, Jan Holmberg, Pia Kronqvist, Nedjma Chaouche Liljedahl och Dag Mattsson efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Johannes Wik